

Kedves Versenyző!

Gratulálunk a Biológia OKTV-n elért eddigi kiváló teljesítményéhez! Csak így tovább!

MINDEN LAPRA – A VERSENYZŐ SZÁMÁHOZ – ÍRJA FEL A SAJÁT, ASZTALÁN IS LÁTHATÓ SZÁMÁT!

Elsőként az 1. feladatot kell megoldania. Amikor ezt befejezte, kézfeltartással jelezzen, és adja be ezt a lapot és a Növényismeret könyvet! Az első feladatra legfeljebb 30 perce van.

Ez után feltétlenül a 2. feladat következzon! A 3–8. feladatot tetszés szerinti sorrendben oldhatja meg. A 2–8. feladatot csak a verseny végén kell beadnia. Összesen 120 perce van!

1. feladat (10 pont)

NÖVÉNYHATÁROZÁS

Határozza meg a kapott növényt! Írja le a határozás menetét! Például: 1. oldal 1b, 2b, 3a ...

...64.. oldal 1b → 5b → 7b.....

...84.. oldal ..1b → 2b→ 3b → 4a → 5a (4. csoport)

...89 .. oldal ...1a → 4b → 5b → 7a → 10a (ajakosok)

...142.. oldal ..1v → 2b → 5b → 8a → 9a → 10 (4 pont)

A növény magyar neve:.....Piros árvacsalán.....

A növény latin neve:.....*Lamium purpureum* (magyar és latin név össz. 1 pont)

Keresse ki a könyvből a növény ökológiai jellemzőit, és adja meg szavakkal! (össz. 1 pont)

....Euá..... eurázsiai

....Th..... egyéves.....

..... gyomtársulás

T.....5..... lomberdei

W.....5..... üde

R.....4..... enyhén meszes.....

N.....3-4... közepes-gazdag nitrogénben

Z.....5..... degradációt kedvelő

TV....Gy..... gyomfaj

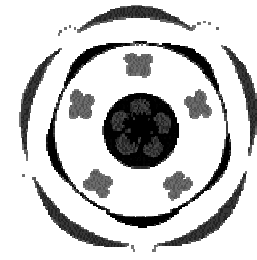
Javította:

Ellenőrizte:

Rajzolja le a jobb oldali üres helyre a növény virágának virágdiagramját! (2 pont)

Írja a kipontozott helyre a növény virágának virágképletét! Pl. $K_5C_{(5)}A_{10}G_5$

$K_{(5)}C_{(5)}A_{(4)}G_1$
takarólevelek 1 pont, ivarlevelek 1 pont (2 pont)

2. feladat (10 pont)

TRIPSZIN ENZIM VIZSGÁLATA

A kémcsőállványban három számozott kémcsövet lát. Mindegyikben 2 ml pufferoldat van, amely az enzim működéséhez a megfelelő kémhatást biztosítja, valamint azonos mennyiségű mesterséges szubsztrát is található benne. Ez a szubsztrát tartalmaz egy olyan peptidötést, amelynek elhasadása után jól láthatóan színes termék keletkezik.

Ezen kívül a 2. és 3. kémcsőben valamilyen más anyag is van.

A kis műanyag fiolában van a tripszin enzim, amelyből a műanyag pipettával vegyen ki egy keveset, és cseppentsen 1, lehetőleg azonos nagyságú cseppet mindhárom kémcsőbe! Várjon 2 percet, és írja be megfigyeléseit a táblázat első szürke sorába! (3 pont)

	1. kémcső	2. kémcső	3. kémcső
szubsztrát puffer ben	+	+	+
egyéb anyag	–	+	+
1 csepp enzim	+	+	+
1 csepp enzim után látható változás	sárga	színtelen	színtelen
+ 1 csepp enzim	+	+	–
+ 1 csepp enzim után látható változás	sárga	sárga	színtelen

Ha a megfigyelései alapján már ki tudta tölteni a táblázat első szürke sorát, akkor az első és második kémcsőbe cseppentsen további 1 csepp enzimet! A harmadik kémcső ebben a kísérletrészben a második kémcső kontrollja.

Várjon *legalább* 5 percet, de talán még jobb, ha elvégez egy következő feladatot, és azután visszatér ehhez a kísérlethez. A *legalább* 5 perc eltelte után írja be a megfigyeléseit a táblázat második szürke sorába! (3 pont)

7. Mi lehetett az oka a táblázat első szürke sorába beírt különbségeknek?

.....a 2. és 3. kémcsőben gátlószer volt..... (1 pont)

8. Magyarázza meg, mi volt a táblázat második szürke sorába beírt ...

különbségek oka?a gátlószer csak annyi volt, hogy az 1 csepp enzimet lekötötte, de a következő csepp enzim már tudott működni..... (1 pont)

Javította:

Ellenőrizte:

hasonlóságok oka?:a második kémcsőbe becseppentett második csepp enzim ugyan-
úgy bontotta a szubsztrátot, mint az első kémcsőben..... (1 pont)

9. Mi az oka annak, hogy ezt a feladatot előre kellett sorolni? Melyik anyag menne tönkre?
Mi ennek a magyarázata? Fogalmazzon pontosan!

.....a fehérjebontó enzim lebontaná a másik enzimmolekulát/"önmagát" nem elfogadható

Javította:

Ellenőrizte:

3. feladat (10 pont)
METSZETKÉSZÍTÉS

A meghatározott növény szárából borotvapenge segítségével készítsen mikroszkópos vizsgálatra alkalmas keresztmetszeteket! (Vigyázzon! A borotvapenge éles!) A legvékonyabb metszeteket tegye a tárgylemezre cseppentett vízbe, cseppentsen rá egy csepp vizet, majd fedőlemezrel fedje le! Mikroszkóp segítségével vizsgálja meg saját preparátumát, és rajzolja le a látottakat!

Készítsen és rajzoljon le olyan metszetet, amelyen a teljes keresztmetszet látható, és olyat is, amelyen egy fontos részlet látható nagyobb nagyításban, vagyis részletgazdagabban!

teljes keresztmetszet (5 pont)

egy jellegzetes részlet keresztmetszete (5 pont)

Jelölje a rajzon a részeket a következő betűkkel!

eny: az edénnyalábokat

h: a háncsrészt

asz: az alapszövetet

f: a farészt

bsz: a bőrszövetet

szsz: a szilárdító szövetet

Javította:

Ellenőrizte:

4. feladat (10 pont)

EMLŐSBŐL SZÁRMAZÓ METSZET VIZSGÁLATA

1. A metszet szokatlan metszési síkban készült. Állapítsa meg, melyik szerv részletét látja!

.....**vékonybél hosszmetsete**

2. Melyik struktúra vezette rá a megoldásra?**bélbolyhok**.....

3. Egy szövetnek két, egymásra merőleges síkú metszetét látja. Melyik ez a szövet?

.....**simaizomszövet**.....

4. A szerv külső része felé ennek a szövetnek a hossz- vagy a keresztmetsete található?

Húzza alá a helyeset! Ez a szervhez képest milyen irányban fut?

.....**hosszanti**.....

Rajzolja le a metszetnek egy olyan részletét, ahol minden itt található szövettípus látható, és feliratozza a rajzot a szövettípusok minél pontosabb megnevezésével!

5 pont

Javította:

Ellenőrizte:

5. feladat (15 pont)

TALAJOK, JELLEMZŐIK, VÉDETT FAJAIK

Öt számozott papírtálcában ötféle talajmintát talál.

1. Tapintással, megfigyeléssel állapítsa meg, hogy mely talajok ezek!

A megfelelő számhoz írja a talajtípus nevét!

(5 + 5 pont)

1. erdei talaj homok..... a, c,
2. agyagos talaj a, d.....
3. szikes talaj b, d.....
4. dolomit talaj..... e.....
5. homokos talaj..... e.....

állítások:

a) nagy a víztartó képessége

b) nagy a sótartalma

c) nagy a humusztartalma

d) tömörödéssre hajlamos

e) nyers talaj

2. Állapítsa meg, hogy a következő védett növények melyik talajban fordulnak elő tipikusan!

Csak a számokat írja be!

(fajonként 1 pont)

pilisi len	4.....	báránypirosító	5.....
pozsgás zsázsa	3.....	ikrás fogasír	1.....
kék szamárkenyér	5.....		

Javította:

Ellenőrizte:

6. feladat (15 pont)
A BIOLÓGUS SÉTÁJA

A később kapott tálcán tíz élőlényt vagy élőlénydarabot talál. Ismerje fel az élőlényeket, majd társítsa a számokat és az élőlények nevét a leírásokhoz!

Piszkozati rész

1. (hegyi) juhar.....	6. egérárpa
2.(kislevelű) hárs.....	7.pásztortáska.....
3. angolperje	8.(fekete) bodza.....
4. (nagy) útifű	9. kis rovar.....(lovag)bodobács.....
5. (magas) kőris	10. nagy rovar (rezes) futrinka

Tisztázati rész (szám 0,5 pont, név 1 pont)

Egy erdőben élnek:

- szám: 2 név: hárs
- szám: 5 név: kőris
- szám: 1 név: juhar.....
- szám: 7 név: rezes futrinka

elfogadtuk még

- szám: 8 név: bodza (ha esetleg a fürtös bodzára gondolt)

Gyomtársulásban, városi utak mentén élnek:

- szám: 3 név: angolperje
- szám..... 4 név: útifű
- szám..... 6 név: egérárpa
- szám..... 7 név: pásztortáska
- szám..... 8 név: bodza
- szám..... 9 név: bodobács

elfogadtuk még

- szám: 1 név: juhar (ha esetleg a mezei juharra gondolt)

Javította:

Ellenőrizte:

7. feladat (20 pont)

CSÓTÁNYBONCOLÁS

Vegye fel a gumikesztyűt! Fogja meg az állatot, és nagyítóval vizsgálja meg az állat szemeit!

1. Az összetett szem melyik pereme homorú?

A. felső

B. alsó

D. **belső**

E. külső

(1 pont)

Vizsgálja meg az állat szájszerveit!

2. Milyen típusú a szájszerve?**rágó**..... (1 pont)

3. Ez a szájszervtípus a rovarok törzsfajlásán belül mikor alakult ki?

.....**..ősi, korán, kezdetben, először**.....

(1 pont)

4. Hány darab páros és hány darab páratlan szájszerve van a csótánynak? .

.....**4 db páros és 1 db páratlan**.....

(1 pont)

5. Ragassza a lapra a csótány szájszerveit úgy, hogy egy cellulzdarabot a ragasztós felületével felfelé rögzít, arra ráragasztja a csipesszel megfogott és ollóval levágott szájszerveket, majd a cellulxot megfordítva, azt felragasztja ide.

(a háromféle szájszerv felragasztása 3 pont, a párosokból egy felragasztása esetén is 3 pont, kétféle felragasztása 2 pont, egyféle felragasztása 1 pont)

6. Milyen típusú az állat lába?**futóláb/járóláb** (1 pont)

7. Vágja ki az egyik **teljes** lábat, ragassza fel a lapra, és feliratozza az összes részt!

csípő, tompor, comb, lábszár, lábfejek

(2 megnevezése 1 pont, 4 megnevezése 2 pont, mind az öt megnevezése 3 pont) (3 pont)

8. Számolja meg a potroh légzőnyílásait! Hány darab? ... **16 (12–14-ig elfogadható)** (1 pont)

Vegye kézbe a rovar, és vágja fel a testét kétoldalt, hátulról egészen a fejig! Fektesse az állatot a hátára vagy a hasára, és az alul lévő részt – oldalról beszúrva – gombostűvel tűzze ki. A felül lévő részt finom felfelé húzással – ha szükséges, ollóval oldalt még bevágva – távolítsa el, és fektesse kintpáncéllal lefelé a másik rész mellé. Ha szükségesnek látja, öntsön vizet a bonctálba, hogy a szervek kevésbé tapadjanak egymáshoz.

9. Miért nehezebb a tor alsó és felső részét szétválasztani, mint a potroh hasi és háti lemezét?

.....**a tor alsó és felső részét repülőizmok tartják össze**..... (1 pont)

10. Mi a neve az egész testben látható finom, fehér csöveknek? Miért fehérek? (1 pont)

.....**légcsövek/tracheák/légcsőrendszer**.....**mert levegő van bennük**

11. Hány darab vakbélágat lát az elő- és a középbél határán? .

.....**8 (6–10 elfogadható)**.....

(1 pont)

12. Hol található a Malpighi-edény? Milyen színű?

.....**a közép- és az utóbél határán****sárga**

(1 pont)

13. Az állat gyomrában kitinfogak vannak. Vágja fel a gyomrot, és számolja meg, hány darab kitinfog van benne!**6 db (de 4-7 között elfogadható)** (1 pont)

14. A háti lemez és a hasi lemez belső felszínén is végighúzódik egy szerv.

Melyik szerv található a háti lemezen, és melyik a hasi lemezen? .

..... **szív/kamrákra tagolt hátedény**..... **hasdúclánc/dúccidegrendszer?** ... (1 pont)

15. Milyen szemel látható jellemzők alapján különböztethetjük meg ezeket a szerveket?

Írjon jellemzőket, a „nem olyan” típusú megfogalmazás nem megfelelő!

..... **a hasdúclánc tömör fehér, és szelvényenként idegek kapcsolódnak hozzá**

..... **a szív üreges, és legyezőizmok kapcsolódnak hozzá** (2 pont)

Javította:

Ellenőrizte:

8. feladat (15 pont)

TEJFÖLSZERŰRE KEVERT ANYAG VIZSGÁLATA

Állapítsa meg, a szerves anyagok mely csoportjai vannak a Petri-csészén található, tejfölszerűre kevert anyagban! A kapott, üres felülettel is rendelkező Petri-csészén és két üres kémcsövön kívül rendelkezésére áll: kémcsőállvány, kis mintavevő kanálka, borszeszegő, gyufa, kémcsőfogó, Szudán III-oldat, Fehling I. és II. reagens, Lugol-oldat, tömény salétromsav, víz. Tervezze meg a kísérletet a meglévő eszközökkel és anyagokkal!

Ha olyan anyagot is talál, amelyik nem volt a keverékben, azért pontlevonás jár!

1. Írja le, hogy melyik vegyszerrel mit tud vizsgálni, mi jelenti az anyag meglétét, és mi a magyarázata! Ahol tud, ott írjon egyenletet is! (5 pont)

Szudán III-oldat: .a lipideket piros színnel jelzi, apoláris festék az apoláris anyagban oldódik...

Fehling I. és II. reagens:a mono- és diszacharidok (kivétel szacharóz), illetve redukáló cukrok, illetve aldehidcsoport kimutatására szolgál, a kék színből melegítésre vörösre vált

Lugol-oldat: a jódot mutathatjuk ki vele, kék, sötétkék vagy fekete lesz, ha a Lugolban lévő jódmolekulák a keményítőspirál belsejében más polaritású közegbe kerülnek

tömény salétromsav: a fehérjét mutathatjuk ki vele, de csak azt, amelyiknek van olyan aminosava, amelyiken benzolgyűrű van, mert a salétromsav azt nitrálja, és a nitrobenzol sárga színét látjuk

víz: a poláris anyagokat oldja, az apolárisakat nem

2. Tervezze meg, hogy mit hogyan fog megvizsgálni, és állapítsa meg a vizsgálatok sorrendjét! Indokolja a sorrendet, vagy jelezze, ha a műveletek tetszőleges sorrendűek lehetnek! (3 pont)

A Szudán III. nem cseppenthető közvetlenül az anyagra, mert akkor mindenképpen látjuk a festék színét, ezért az anyagot vízzel kell elegyíteni, és ha két fázis látszik, akkor a felső fázisban kell elhelyezkednie a hozzáadott Szudán III festéknek. Ehhez kell tehát az első kémcső, a Szudán III és a víz. (2 pont)

A Fehling-reakció reagensoldatát külön el kell készíteni, és ahhoz kell a vizsgált anyagot adni, ezért ehhez is külön kémcső kell, ez a második kémcső. (2 pont)

A Lugol és a salétromsav a Petri-csésze szabad felületére kikenhető, és a reagens közvetlenül hozzáadható, itt a sorrend mindegy. (1 pont)

3. Állapítsa meg, mely anyagok voltak jelen a keverékben, és indokolja azzal, amit tapasztalt!

lipid volt benne, mert a vizes fázis tetején újabb fázis jelent meg, és a Szudán III azt festette meg erősebben (2 pont)

redukáló szénhidrát volt benne, mert a Fehling-próba pozitív volt (1 pont)

keményítő volt benne, mert a Lugol-oldat hatására a kis minta megfeketedett (1 pont)

fehérje volt benne, mert tömény salétromsav hatására a kis minta megsárgul (1 pont)

Javította:

Ellenőrizte: